

WSPÓŁPRACA Z SAMORZĄDAMI LOKALNYMI

MATERIAŁY EDUKACYJNE DLA PRACOWNI DOBRA WSPÓLNEGO

WPROWADZENIE

Samorząd terytorialny szczebla lokalnego zarządza ogółem spraw gminy, powiatu. Podejmuje decyzje ważne dla nas - mieszkańców gminy, przedstawicieli organizacji pozarządowych i przedsiębiorców. W kompetencji instytucji samorządu leży planowanie strategiczne rozwoju gminy, wydawanie lokalnych aktów prawnych, podejmowanie konkretnych działań mających na celu realizację obowiązkowych, tak zwanych własnych, zadań służących całej wspólnotie, w tym wydatkowanie środków publicznych. Samorząd dysponuje także zasobami, które służą realizacji przyjętych planów, zarówno prawno-instytucjonalnymi, jak i ludzkimi i finansowymi.

Samorząd jest **najbliższym partnerem** organizacji pozarządowych, nie tylko poprzez działanie w społeczności lokalnej, ale przede wszystkim poprzez wspólnotę celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb mieszkańców. Fundamentem współpracy obywateli i władz lokalnych jest **dobro wspólne** obywateli. Władze samorządowe jako władze publiczne odpowiadają za zaspokajanie potrzeb ludzi mieszkających na terenie im podległym i są strażnikami dobra wspólnego, dzięki któremu te potrzeby mogą być zaspokajane. Z kolei obywatele nie tylko korzystają z tego dobra, ale są także zobowiązani do jego ochrony. Dobro wspólne łączy władze lokalne i mieszkańców. Łączy ich także to, że władze samorządowe pełnią funkcję władz publicznych, ale jednocześnie są wybieraną w wyborach powszechnych reprezentacją mieszkańców danej gminy czy powiatu. Jako reprezentanci mieszkańców powinni dobrze znać ich potrzeby i oczekiwania i uwzględniać je w podejmowanych działaniach.

Warto także przypomnieć, że zgodnie z Konstytucją podstawą funkcjonowania naszego państwa jest **dialog społeczny**, a więc nic innego jak współuczestnictwo – partnerstwo obywateli w decyzjach podejmowanych przez władze publiczne w imię dobra wspólnego. W Konstytucji jako fundamentalna zasada życia publicznego określona została również **zasada pomocniczości**, którą najkrócej można wyrazić w sposób następujący: władza nie powinna przeszkadzać czy też wyręczać osoby lub grupy społeczne w podejmowaniu ich własnych działań. Aby obywatele mogli brać swoje sprawy w swoje ręce, aby mogli być partnerami dla władz publicznych Konstytucja gwarantuje im również prawo do zrzeszania się i tworzenia własnych organizacji, reprezentujących ich interesy.

Relacje pomiędzy samorządami terytorialnymi a organizacjami pozarządowymi reguluje przede wszystkim **ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie**. Zgodnie z

nią samorządy, a także szerzej wszystkie organy administracji publicznej, mają **obowiązek** współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie zadań pożytku publicznego, które wymienione są w ustawie. Ustawa nie przesądza jednak, jak ten obowiązek ma być realizowany, pozostawiając w tym zakresie wybór samorządom. Wymienia jedynie przykłady możliwych form współpracy:

- zlecanie zadań publicznych na zasadach określonych w ustawie albo w formie powierzenia (pełne finansowanie) albo zlecenia realizacji zadania (dofinansowanie);
- wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działalności;
- konsultowanie z organizacjami pozarządowymi projektów aktów normatywnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej tych organizacji;
- konsultowanie projektów aktów normatywnych dotyczących sfery zadań publicznych;
- tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym,
- zawieranie umów o wykonanie inicjatywy lokalnej na zasadach określonych w ustawie;
- zawieranie umów partnerstwa określonych w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Ustawa nakłada także na samorządy lokalne obowiązek uchwalania **rocznych programów współpracy** z organizacjami pozarządowymi, w których powinny być określone formy współpracy stosowane przez daną jednostkę. Program współpracy jest podstawą określającą zakres, ramy i formy współpracy samorządu i organizacji pozarządowych, a także środki publiczne na tę współpracę przeznaczone.

Z monitoringu wdrażania ustawy prowadzonego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej wynika, że większość samorządów gminnych i powiatowych współpracuje z organizacjami pozarządowymi, zarówno w wymiarze finansowym, jak i niefinansowym. Współpraca finansowa obejmuje przede wszystkim:

- powierzenie i zlecenie organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych w trybie otwartego konkursu ofert,
- powierzenie i zlecenie organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych w trybie uproszczonym – tak zwanych małych dotacji – nie wymagającym konkursu,
- wsparcie realizacji zadań publicznych w formie inicjatywy lokalnej,
- zlecanie zadań w innych trybach, przede wszystkim w oparciu o prawo zamówień publicznych,
- udzielanie organizacjom realizującym zadania publiczne pożyczek i poręczeń.

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie dopuszcza obecnie możliwość **zlecenia obsługi** otwartego konkursu ofert organizacjom pozarządowym (art. 11, ust. 2a i 2

b) oraz możliwość **regrantingu** (art. 16, ust. 7) czyli przekazywania dotacji przez organizację pozarządową, której samorząd powierzył realizację takie zadania.

Współpraca niefinansowa, obok informowania się o działaniach i konsultowania decyzji podejmowanych przez samorządy może również obejmować:

- przekazywanie na preferencyjnych warunkach prawa użytkowania wieczystego nieruchomości,
- użyczenie lub wynajmowanie na preferencyjnych zasadach nieruchomości,
- tworzenie centrów wsparcia dla organizacji pozarządowych,
- udostępnianie materiałów i sprzętów, urządzeń na potrzeby organizacji,
- Informowanie organizacji pozarządowych o źródłach pozyskiwania pozabudżetowych środków finansowych, np. z funduszy UE,
- pomoc organizacjom pozarządowym w publikowaniu informacji w prasie lokalnej i Internecie,
- współpraca w sferze programowej, planowanie oraz realizacja wspólnych przedsięwzięć, np.: konferencje, szkolenia, warsztaty,
- uczestnictwo przedstawicieli organizacji pozarządowych w posiedzeniach organów urzędu/ jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych.

Współpraca, niezależnie od formy, powinna odbywać się na zasadach:

- pomocniczości,
- suwerenności stron,
- partnerstwa,
- efektywności,
- uczciwej konkurencji,
- jawności.

DOBRE PRAKTYKI

W tej części znajdują się krótkie opisy przykładów współdziałania samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych w wybranych formach współpracy finansowej i niefinansowej. Dla zainteresowanych na końcu opisu każdego przykładu znajdują się kontakty umożliwiające pozyskanie głębszej wiedzy na ich temat.

Przykłady zostały dobrane tak, aby poszerzyć zasób wiedzy uczestników programów Działaj Lokalnie i Lokalne Partnerstwa PAFW, a więc dotyczą w większości działań spoza obu tych programów. Jednak zarówno w programie Działaj Lokalnie, a w szczególności Lokalne Partnerstwa PAFW znajduje się wiele projektów obejmujących przykłady finansowej i niefinansowej współpracy z samorządami, stąd zachęcamy wszystkich do odwiedzenia stron: www.dzialajlokalnie.pl oraz www.lokalnepartnerstwa.org.pl

Programy współpracy z organizacjami pozarządowymi

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie nakłada na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek tworzenia rocznych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi. Program przyjmowany jest w drodze uchwały organu stanowiącego (rada), a jego projekt jest konsultowany z organizacjami pozarządowymi. Program opisuje zasady współpracy finansowej oraz pozafinansowej, definiuje podmioty realizujące współpracę samorządu z organizacjami pozarządowymi, priorytetowe zadania publiczne, określa wysokość środków przeznaczanych na realizację programu, sposób tworzenia programu oraz przebieg konsultacji i ocenę realizacji programu. Dodatkowo (ale już nie obligatoryjnie) samorządy mogą także przyjmować wieloletnie programy współpracy (do 5lat).

Katowice

Większość samorządów lokalnych ma roczne programy współpracy z organizacjami pozarządowymi, które – zgodnie z ustawą – są przygotowywane w konsultacji z organizacjami pozarządowymi. Przykładem konsultacji projektu programu współpracy mogą być konsultacje prowadzone przez Urząd Miasta Katowice. Oparte są one o publicznie dostępny plan konsultacji z określonymi w nim etapami i datami poszczególnych działań. Konsultacje obejmują zarówno uwagi przesyłane e-mailem, jak i zgłaszane poprzez platformę konsultacji społecznych oraz zgłaszane na otwartych spotkaniach z organizacjami pozarządowymi.

Więcej informacji: www.katowice.eu

Warszawa

Przykładem rocznego programu współpracy obejmującego zróżnicowane formy współpracy mogą być programy współpracy Urzędu Miasta St. Warszawy.

Więcej informacji: <http://ngo.um.warszawa.pl>

Dąbrowa Górnicza

Na razie margines stanowią samorządy, które planują współpracę z organizacjami w dłuższej perspektywie czasowej. Przykładem wieloletniego planowania współpracy może być przyjęty w 2007 roku przez Radę Miejską Dąbrowy Górniczej „Program Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego w Dąbrowie Górniczej w latach 2008-2013”. Program jest powiązany ze „Strategią Rozwoju Miasta: Dąbrowa Górnicza 2020”. Efektem realizacji programu są m.in. Dąbrowskie Forum Organizacji Pozarządowych, Rada Pożytku Publicznego Miasta Dąbrowa Górnicza i Biuro Organizacji Pozarządowych wraz z Inkubatorem Społecznej Przedsiębiorczości. Wieloletni program ułatwia również planowanie rocznych programów współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi

Więcej informacji: www.ngo.dabrowa-gornicza.pl -portal NGO

Wspólne kampanie informacyjne

W wielu społecznościach lokalnych współpraca samorządów i organizacji pozarządowych polega również na podejmowaniu wspólnych działań informacyjnych, dotyczących działalności organizacji pozarządowych lub też konkretnych problemów czy spraw ważnych dla społeczności lokalnej. Samorządy w tych działaniach mogą wykorzystywać dostępne im kanały komunikacji, np. strony internetowe urzędów, ale także komunikację miejską czy inne miejsca w przestrzeni publicznej.

Gdynia

Przykładem wspólnych działań informacyjnych, służących organizacjom pozarządowym jest kampania „Mały procent, wielka sprawa” od kilku lat co roku realizowana w Gdyni. Kampania służy informowaniu o możliwości przekazania 1% na rzecz gdyńskich organizacji pożytku publicznego oraz o działalności tych organizacji. Realizowana jest przez Urząd Miasta w Gdyni we współpracy z organizacjami pozarządowymi. W efekcie 2 2009 roku prawie 50% gdyńskich podatników przekazało organizacjom prawie 5 milionów złotych. Z punktu widzenia Miasta jest jeden z elementów szerszych działań służących współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Więcej informacji: www.gdynia.pl

Nowy Tomyśl

Przykładem wspólnych działań służących nagłośnieniu konkretnego problemu może być z kolei wspólna akcja samorządu Nowego Tomyśla, organizacji pozarządowych i instytucji kultury „Zamień foliówkę na wiklinówkę”. Akcja polegała na promowaniu postaw

ekologicznych wśród mieszkańców Nowego Tomysła i zachęcenia ich do używania podczas zakupów wiklinowych koszy zamiast jednorazowych torebek foliowych. Przy okazji była to również forma promocję nowotomyskiej wikliny i ziemi nowotomyskiej stanowiącej nieformalną stolicę plecionkarstwa i wikliniarstwa. Akcja trwała ponad rok od grudnia 2008 roku do stycznia 2010 roku, a działania z nią związane podejmowane były każdego dnia. Do realizacji akcji został powołany zespół złożony z 12 osób - przedstawiciele Wydziału Rozwoju i Promocji UM, Stowarzyszenia Plecionkarzy i Wikliniarzy Polskich, Stowarzyszenia Kupców Nowotomyskich, instytucji kulturalnych miasta, szkół, powiatu

Więcej informacji: www.plecionkarze.pl

Centra wsparcia organizacji pozarządowych

Od 2010 roku zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie jednostki samorządu terytorialnego mogą tworzyć centra wsparcia organizacji pozarządowych. Takie centra powstawały zresztą także wcześniej, najczęściej z inicjatywy organizacji pozarządowych. Jednym z pierwszych było Gdyńskie Centrum Organizacji Pozarządowych. Obecnie w całym kraju działa już kilkadziesiąt takich centrów, przy czym część z nich funkcjonuje jako jednostki samorządowe, część jest powierzana organizacjom pozarządowym.

Żory

Przykładem centrum wsparcia jako jednostki samorządowej może być Żorskie Centrum Organizacji Pozarządowych powołane przez Radę Miasta Żory, dnia 1 maja 2007 roku. Głównym celem działania Centrum jest wspierania organizacji pozarządowych działających na terenie miasta Żory. Źródłem utrzymania Centrum są środki pieniężne otrzymywane z budżetu miasta oraz finanse uzyskane z realizacji projektów. Na potrzeby swej działalności COP otrzymało od władz miasta siedzibę po byłej szkole. W budynku Żorskiego Centrum swoje siedziby ma kilka organizacji m. in. Uniwersytet III wieku, Stowarzyszenie Artystyczne Żorskie Plenery, Klub Abstynentów „STER”, Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych Progress. organizacje pozarządowe mogą liczyć na pomoc Centrum w różnego rodzaju dziedzinach np. poprzez szkolenia, doradztwo, bezpłatne udostępnianie pomieszczeń czy bazy technicznej.

Więcej informacji: www.cop.zory.pl

Olsztyn

Przykładem centrum, którego prowadzenie powierzone zostało organizacji pozarządowej może być Olsztyńskie Centrum Organizacji Pozarządowych. Powstało ono dzięki staraniom Rady Organizacji Pozarządowych Miasta Olsztyn i obecnie prowadzone jest przez Związek

Stowarzyszeń "Razem w Olsztynie", a finansowanie z budżetu Urzędu Miasta. Centrum oferuje dostęp do informacji dla i o olsztyńskich organizacji pozarządowych, udziela wsparcia doradczego i szkoleniowego, udostępnia pomieszczenia dla organizacji pozarządowych.

Więcej informacji: www.ocop.olsztyn.pl

Lokalne partnerstwa

To porozumienia zawierane pomiędzy samorządem lokalnym a organizacjami pozarządowymi, czasem także przedsiębiorcami lokalnymi służące rozwojowi społeczności lokalnej. Mogą być to partnerstwa na rzecz określonej sfery rozwoju, na przykład partnerstwa na rzecz zatrudnienia lub partnerstwa wspierające wieloaspektowy rozwój społeczności.

Iława

Przykładem jednego z najszerzych partnerstw jest Partnerstwo dla Powiatu Iławskiego, w skład którego wchodzi ponad 30 samorządów lokalnych, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych z terenu powiatu iławskiego. Misją „Partnerstwa dla powiatu iławskiego” jest podnoszenie jakości życia mieszkańców oraz zrównoważony rozwój powiatu iławskiego. Partnerstwo jest otwartą płaszczyzną wymiany informacji, doświadczeń, planowania i realizacji wspólnych działań z wykorzystaniem zasobów partnerów oraz narzędziem do rozwoju każdego z nich. Partnerstwo ma charakter dobrowolny, partner przystępując do niego musi zaakceptować Kartę Partnerstwa dla powiatu iławskiego, określającą podstawowe zasady, formy i procedury współpracy. Partnerstwo ma swoją Radę i Zarząd oraz sekretariat i zespoły tematyczne i projektowe. Partnerstwo wypracowało i przyjęło główne kierunki działania na lata 2010-2015. Efektem prac partnerstwa jest przede wszystkim lepsze poznanie się partnerów, stworzenie bieżących kanałów wymiany informacji o realizowanych działaniach, koordynacja działań, a także dodatkowe środki, które członkom partnerstwa udaje się pozyskać.

Więcej informacji: <http://partnerstwo-ilawa.pl>

Partnerstwo Gór i Pogórza Kaczawskiego

Przykładem współpracy na rzecz zrównoważonego rozwoju są Grupy Partnerskie, których kilkanaście działa w całej Polsce. Jedną z nich jest Partnerstwo Gór i Pogórza Kaczawskiego, w skład którego mogą wchodzić nie tylko gminy, ale także powiaty, nadleśnictwa, szkoły, instytucje, biznes i organizacje pozarządowe. Partnerstwo obejmuje swym zasięgiem 11 gmin na terenie 4 powiatów.

Więcej informacji: www.kaczawskie.eko.org.pl

Rady organizacji pozarządowych przy samorządach

Organy wykonawcze (wójtowie, burmistrzowie, prezydenci, zarządy powiatów i województw) oraz organy uchwałodawcze (rady) mogą powoływać organy konsultacyjno-doradcze, w tym także złożone z przedstawicieli organizacji pozarządowych. Mogą być to rady, które doradzają w konkretnych sprawach, np. rady ds. sportu czy kultury lub reprezentują konkretne środowiska, np. rady kobiet, młodzieży czy seniorów. W tej drugiej grupie mieszczą się również rady organizacji pozarządowych, obecnie najczęściej powoływane w oparciu o ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie jako rady działalności pożytku publicznego. Rady te – zgodnie z ustawą – mogą powstawać od marca 2010 roku i w połowie złożone są z przedstawicieli organizacji społecznych. Rady mają dość szerokie uprawnienia opiniodawcze. m.in. w zakresie projektów uchwał i projektów aktów prawa miejscowego, projektów strategii rozwoju, itp.

Police

Przykładem takiej rady jest Gminna Rada Działalności Pożytku Publicznego w Policach powołana zarządzeniem burmistrza Polic w 2011 roku na podstawie uchwały Rady Miasta w sprawie określenia organizacji i trybu działania Gminnej Rady Działalności Pożytku Publicznego w Policach oraz trybu powoływania jej członków. Rada składa się z: 5 przedstawicieli Rady Miejskiej w Policach, 5 przedstawicieli wskazywanych przez Burmistrza Polic oraz 10 przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3. ust. 3 ustawy prowadzących działalność na terenie Gminy Police reprezentujących zróżnicowane sfery działalności publicznej. Dotychczas Rada opiniowała m.in. : projekt rocznego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi, pomysł opracowania wieloletniego programu współpracy, projekt utworzenia funduszy: pożyczkowego i gwarancji, poręczeń dla organizacji pozarządowych prowadzących działalność na terenie Gminy Police, projekt Gminnego Programu przeciwdziałania Narkomanii.

Więcej informacji: <http://bip.police.pl>

Tczew

Innym przykładem jest Powiatowa Rada Działalności Pożytku Publicznego w Tczewie. Rada składa się z: 4 przedstawicieli organizacji pozarządowych, 2 przedstawicieli Rady Powiatu Tczewskiego, 2 przedstawicieli Zarządu Powiatu Tczewskiego.

Więcej informacji: <http://ngo.powiat.tczew.pl>

Pełnomocnicy ds. współpracy

W wielu samorządach powołani są pełnomocnicy do spraw współpracy z organizacjami pozarządowymi. Ich rolą jest utrzymywanie bieżących kontaktów z organizacjami, reprezentowanie interesów organizacji w strukturach administracji samorządowej, koordynowanie działań administracji skierowanych do organizacji pozarządowych. Pełnomocnik jest często ważnym sojusznikiem organizacji pozarządowych we wzajemnych relacjach z samorządem. Obecnie działa nieformalna platforma współpracy pełnomocników pod nazwą Ogólnopolskie Forum Pełnomocników ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Łódź

Pełnomocnik Prezydenta Miasta Łodzi ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi ma dość szerokie kompetencje, obok standardowych zadań należy do niego także reprezentowanie Prezydenta Miasta Łodzi w sprawach dotyczących współpracy Miasta z organizacjami pozarządowymi wobec innych urzędów, instytucji i organizacji, kierowanie pracami Łódzkiej Rady Działalności Pożytku Publicznego oraz pełnienie roli doradczej i mediacyjnej w sprawach dotyczących kształtowania relacji pomiędzy Miastem Łódź a organizacjami pozarządowymi.

Więcej informacji: <http://uml.lodz.pl>

Darłowo

Nieco inny zakres zadań ma Pełnomocnik burmistrza ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi w Darłowie. Odpowiada on przede wszystkim za bieżące kontakty z organizacjami pozarządowymi, ale także za przygotowanie umów i rozliczanie środków finansowych, przekazanych w formie dotacji dla organizacji pozarządowych, a także za prowadzenie banku danych o organizacjach pozarządowych działających na terenie Darłowa.

Więcej informacji: <http://um.darlowo.ibip.pl>

Partycypacja społeczna

Ważną formą współpracy jest także uczestniczenie organizacji pozarządowych oraz niezorganizowanych obywateli w kształtowaniu decyzji podejmowanych przez samorządy, w szczególności w sprawach istotnych dla mieszkańców. Temu służą przede wszystkim konsultacje społeczne oraz inne formy bieżących kontaktów.

Kraków

Przykładem szeroko prowadzonych konsultacji społecznych z mieszkańcami, dotyczących różnych obszarów ich życia i obejmujących różne formy mogą być konsultacje prowadzone przez Miasto Kraków. Konsultacje dotyczące inwestycji miejskich są prowadzone w oparciu o serwis internetowy Dialog Społeczny, który nie tylko informuje mieszkańców o obecnych i planowanych inwestycjach, ale jest także narzędziem do prowadzenia konsultacji.

Więcej informacji: www.dialogspoleczny.krakow.pl

Zabierzów

Przykładem udziału mieszkańców w tworzeniu budżetu samorządu może być gmina Zabierzów. Władze gminy tworzą budżet w procesie konsultacji z różnymi grupami mieszkańców, a następnie starają się upowszechniać założenia budżetu i informacje istotne dla mieszkańców. Odbywa się to z wykorzystaniem różnych dostępnych narzędzi: tablic w urzędzie i w sołectwach, lokalnej gazety wydawanej w Zabierzowie (miesięcznik „Znad Rudawy”), prasy regionalnej, informowanej z inicjatywy urzędu o przebiegu prac nad budżetem. Społeczna kontrola realizacji budżetu odbywa się poprzez informowanie prasy, przez wyznaczonego pracownika urzędu, o realizowanych ważnych inwestycjach oraz o terminie kolejnych sesji. Do końca marca sprawozdanie z wykonania budżetu kierowane jest do Komisji Rewizyjnej Rady Gminy Zabierzów oraz do RIO.

Więcej informacji: www.zabierzow.org.pl

Poznań

Ciekawym przykładem partycypacji są konsultacje przeprowadzone metodą sondażu deliberatywnego przez Miasto Poznań. Celem konsultacji było zebranie informacji dotyczących preferencji mieszkańców dotyczących zarządzania stadionem Lecha Poznań, będącym w posiadaniu Miasta, po zakończeniu EURO 2012. W sondażu deliberatywnym obywatele otrzymują informacje i wiedzę, potrzebną do racjonalnego zaopiniowania możliwych rozwiązań, mają także możliwość poznania różnych opinii w konsultowanych sprawach.

Więcej informacji: <http://ps2012.pl>

Warszawa

Rozwiązaniem dającym obywatelom nie tylko możliwość wypowiedzenia się w sprawie decyzji samorządowych, ale także zgłaszania spraw wymagających podjęcia takiej decyzji jest obywatelska inicjatywa uchwałodawcza. Przykładem może być Statut Miasta St. Warszawy,

który przewiduje możliwość wystąpienia do Rady Miasta z inicjatywą podjęcia uchwały lub stanowiska przez grupę co najmniej 15 tysięcy mieszkańców Warszawy.

Więcej informacji: <http://bip.warszawa.pl>

Instrumenty finansowe

Nowelizacja ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w marcu 2010 r., która wprowadziła nowy, pozakonkursowy tryb zlecania zadań publicznych organizacjom pozarządowym (art. 19a) stworzyła szansę i narzędzie aktywizacji małych organizacji pozarządowych w postaci możliwości wdrożenia procedury ubiegania się o „mały grant” w mieście. Innym, nowym rozwiązaniem wprowadzonym przez tą nowelizację jest możliwość wspierania przez samorząd inicjatywy lokalnej czyli działań niesformalizowanych grup mieszkańców.

Tychy

Przykładem wykorzystania obu tych instrumentów mogą być Tychy. W Wydziale Spraw Społecznych i Zdrowia, który koordynuje współpracę miasta z organizacjami pozarządowymi, opracowano szczegółowe procedury oraz wzór wniosku o przyznanie dotacji w trybie uproszczonym. W kwietniu 2010 r. dokonano zmian w budżecie miasta, aby zabezpieczyć środki finansowe na dotacje udzielane w trybie „małych grantów”, a udzielenie pierwszego „małego grantu” miało miejsce w maju 2010 roku. Miasto opracowało także i przyjęło w drodze uchwały Rady Miasta oraz zarządzenia Prezydenta Miasta tryb wspierania inicjatyw lokalnych zgłaszanych przez mieszkańców. W 2011 r. złożono 73 wnioski o realizację zadania publicznego w ramach inicjatywy lokalnej, w ramach których realizowano 49 zadań.

Więcej informacji: www.umtychy.pl

Ostrów Wielkopolski

Przykładem współpracy trójsektorowej może być Fundusz Grantowy Dobrego Sąsiedztwa dla Ostrowa Wielkopolskiego. W 1996 roku miasto, partnerzy prywatni oraz UNDP program Narodów Zjednoczonych w Polsce utworzyli fundusz, którzy poprzez małe i duże granty wspiera do dziś różnorodne projekty realizowane przez pozarządowe. Dla wielu organizacji to jedyna możliwość otrzymania pieniędzy na realizację swoich pomysłów.

Więcej informacji: <http://www.funduszgrantowy.pl>

Jastrzębie Zdrój

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie daje obecnie możliwość udzielania organizacjom pozarządowym przez samorządy pożyczek i/lub poręczeń w zakresie realizacji zadań pożytku publicznego. W Polsce kilkanaście samorządów uruchomiło linie pożyczkowe dla organizacji, jednym z pierwszych było Jastrzębie Zdrój, które udziela pożyczek w przypadku prefinansowania projektów realizowanych przez organizacje. Maksymalna kwota pożyczki dla jednej organizacji to 60 tysięcy złotych w ciągu roku.

Więcej informacji: www.jastrzebie.pl

KILKA WSKAZÓWEK POMOCNYCH WE WSPÓŁPRACY Z SAMORZĄDEM

Nie ma niestety gotowych recept na dobrą współpracę, wszystko zależy od lokalnej specyfiki, ludzi, tradycji, zasobów lokalnych, doświadczeń. To, co pomogło nawiązać współpracę pomiędzy samorządem i organizacjami pozarządowymi w jednej gminie, niekoniecznie musi się sprawdzić w innej. To, że program współpracy z organizacjami pozarządowymi jednego powiatu obejmuje konkretne formy współpracy, nie oznacza, że program w innym powiecie musi je mieć. Jednak, niezależnie od specyfiki lokalnej, warto zwrócić uwagę na kilka elementów, które przydają się we współpracy.

- Niezależnie od tego, jakie formy przybierze współpraca, jej podstawą i punktem wyjścia jest **wzajemne komunikowanie się**. Bez bieżącej wymiany informacji, bez wzajemnych kontaktów trudno wyobrazić sobie możliwość rzeczywistego współdziałania, zwłaszcza między - tak różnymi pod względem formalnym, pod względem mechanizmów i kultury działania - podmiotami jak: samorząd lokalny i organizacja pozarządowa. To jest także sposób na wzajemne poznanie się, a jeżeli potencjalni partnerzy niewiele wiedzą o sobie nawzajem, to trudno wyobrazić sobie, aby mogli rzeczywiście ze sobą współpracować. Wymiana informacji pozwala wzajemnie się poznać i zrozumieć pobudki, intencje i możliwości działania obu stron. Pozwala zweryfikować różne stereotypy, które często zniechęcają do podjęcia współpracy. Pozwala wreszcie poznać **rzeczywiste możliwości** działania samorządu i organizacji pozarządowych oraz obszary potencjalnego współdziałania.
- Choć z punktu widzenia organizacji pozarządowych często istotne jest wsparcie ze strony samorządu, to nie należy zapominać o tym, że rolą organizacji jest także reprezentowanie interesów mieszkańców, również w decyzjach podejmowanych przez władze lokalne. Dlatego tak ważne są różne formy partycypacji społecznej, przede wszystkim **konsultacje społeczne**. Dają one organizacjom możliwość wpływania na kształt decyzji podejmowanych przez samorząd, ale jednocześnie są dobrym źródłem informacji dla organizacji pozarządowych, a także okazją do zbudowania wzajemnych kontaktów.

- Konsultacje odzwierciedlają wzajemne zaufanie obu stron, stąd **nie powinien być to proces jednostronny**. Organizacje również powinny ze swojej strony okazać to zaufanie i wsłuchać się w opinie i zdanie samorządu. W przypadku LOG taką najczęstszą formą konsultacji z samorządem, poza wspomnianymi ustaleniami roboczymi, jest zapraszanie przedstawicieli samorządu do rad programowych, czy komisji grantowych.
- Wzajemne relacje warto również budować w wymiarze **interpersonalnym**, ludzkim. We wzajemnych kontaktach uczestniczą określone osoby, od ich otwartości, życzliwości, kompetencji w dużej mierze zależą relacje instytucji, które te osoby reprezentują. Ma to znaczenie zwłaszcza w mniejszych społecznościach, gdzie wszyscy się znają i gdzie podstawą wzajemnych kontaktów są relacje osobiste. Wzajemne komunikowanie się jest podstawą do budowania wzajemnego zaufania zarówno w wymiarze ludzkim, jak i instytucjonalnym. A to zaufanie jest często czynnikiem decydującym o podjęciu współpracy.
- Spiwem partnerstwa jest **dobro wspólne** mieszkańców danej społeczności, dobro - które łączy partnerów i pozwala działać razem, pomimo różnic pomiędzy nimi. Partnerstwo wymaga więc zrozumienia, że jest wspólna przestrzeń publiczna, np. gmina, za którą odpowiadają wszyscy ci, którzy z niej korzystają: mieszkańcy i ich organizacje, władze lokalne, instytucje publiczne, przedsiębiorcy. I tylko wspólne działanie ich wszystkich daje szansę na pełne zaspokajanie potrzeb społecznych mieszkańców tejże gminy.
- Współpraca wymaga określenia **wspólnych celów** odnoszących się do dobra wspólnego, istotnych dla obu stron. To wymaga czasami dostosowania własnych celów i dążeń, po to, aby wspólnie zrealizować cele, które są ważne dla społeczności lokalnej. Partnerstwo zatem oznacza wspólne decyzje, działania, wspólną odpowiedzialność, wkład każdego z partnerów i korzyści, które każdy z partnerów osiąga. Partnerstwo to także równorzędność partnerów. Nie oznacza to, że np. stowarzyszenie nabywa takie uprawnienia jak samorząd lokalny, tylko dlatego, że są razem w partnerstwie. Ale oznacza, że w zakresie działań realizowanych w ramach partnerstwa głos stowarzyszenia i samorządu jest równy. Wszystkie działania są tu podporządkowane głównemu celowi, jakim jest dobro wspólne. Nie chodzi tu zatem o eliminowanie, czy też rozwiązywanie problemów, ale o tworzenie pewnej wartości dodanej.
- Organizacje pozarządowe powinny mieć także świadomość, że samorząd działa w granicach wyznaczonych mu przez ustawy i że musi myśleć w kategoriach interesu zbiorowego mieszkańców, w tym także zaspokajania i godzenia potrzeb różnych grup obywateli.
- Samorząd z kolei powinien patrzeć na organizacje pozarządowe nie tylko z punktu widzenia profesjonalnych dostawców usług, czy dóbr zaspokajających potrzeby

mieszkańców, ale także poprzez pryzmat konstytucyjnej zasady pomocniczości, której organizacje są urzeczywistnieniem. Czasami ważniejszy od tego, czy organizacja jest profesjonalna jest fakt, że jest ona jedynym sposobem i formą aktywizowania mieszkańców, budowania więzi pomiędzy nimi, tworzenia przestrzeni dla wspólnych działań.

- Niezależnie od tego czy organizacje i samorządy budują dopiero wzajemne relacje, czy zacieśniają współpracę finansową, czy budują partnerstwo lokalne, doświadczenia lokalnych organizacji grantowych wskazują na kilka fundamentalnych zasad, bez których trudno o współdziałanie. Najważniejsze z nich to:
 - określenie jasnych, akceptowalnych dla organizacji i samorządu celów, które mają być realizowane dzięki współpracy; cele te powinny łączyć partnerów, a przede wszystkim odnosić się do potrzeb mieszkańców, bo one są dla obu stron najważniejsze,
 - rzeczywista chęć do współpracy, ponoszenia odpowiedzialności za wspólne działania oraz za dostosowywanie własnych pragnień do dążeń partnerów,
 - domniemanie dobrej woli partnerów,
 - podmiotowe podejście do partnera, nie traktowanie współpracy z nim jedynie jako sposobu załatwienia określonej sprawy, np. pozyskania samorządowych pieniędzy przez organizację, czy zdobycia potencjalnego elektoratu przez samorządowców,
 - otwartość na partnera, wsłuchiwanie się w jego racje i poglądy i poszukiwanie konsensusu, porozumienia umożliwiającego współpracę,
 - cierpliwość i wytrwałość, bo z reguły dochodzenie do porozumienia i nawiązanie trwałej współpracy wymaga czasu i napotyka na wiele trudności.

PRZYDATNE ŹRÓDŁA WIEDZY

- www.dzialajlokalnie.pl – strona internetowa Programu Działaj Lokalnie
- www.lokalnepartnerstwa.org.pl – strona internetowa Programu Lokalne Partnerstwa PAFW
- www.decydujmyrazem.pl - strona internetowa projektu „Decydujmy Razem”
- www.pokl541.pozYTEK.gov.pl – strona internetowa projektu „Model współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi”
- www.dobrepraktyki.pl – baza dobrych praktyk Związku Miast Polskich, Związku Gmin Wiejskich RP i Związku Powiatów Polskich
- www.partyycypacjaobywatelska.pl - strona poświęcona partycypacji obywatelskiej

- www.pozytek.gov.pl – strona internetowa Departamentu Pożytku Publicznego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej
- www.witrynawiejska.pl – strona o aktywności obywatelskiej na obszarach wiejskich
- <http://administracja.ngo.pl> – serwis dla urzędników współpracujących z organizacjami pozarządowymi
- www.prezydent.pl/dialog/witryna-obywatelska/witryna-obywatelska/ - baza dobrych praktyk w zakresie współpracy samorządów terytorialnych i obywateli
- <http://ksow.gov.pl/baza-dobrych-praktyk.html> - baza dobrych praktyk Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich
- <http://grupypartnerskie.pl> – Krajowa Sieć Grup Partnerskich
- www.dialogspoleczny.pl – strona Centrum Partnerstwa Społecznego „Dialog”